

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

58. అష్టపంచాశః సర్గః - రామసందేశాఖ్యానమ్

|| రామసందేశాఖ్యానమ్ ||

ప్రత్యాశ్వస్తః యదా రాజా మోహాత్ ప్రత్యాగతః పునః |
అథాఽఽజుహావ తం సూతం రామవృత్తాంతకారణాత్ || 1 ||

తదా సూతో మహారాజం కృతాంజలిరుపస్థితః |
రామమేవానుశోచంతం దుఃఖశోకసమన్వితమ్ || 2 ||

వృద్ధం పరమ సంతప్తం నవగ్రహమివ ద్విపమ్ |
వినిఃశ్వసంతం ధ్యాయంతమస్వస్థమివ కుంజరమ్ || 3 ||

రాజా తు రజసా ధూతం ధ్వస్తాంగం సముపస్థితమ్ |
అశ్రుపూర్ణముఖం దీనమువాచ పరమార్తవత్ || 4 ||

కృ ను వత్స్యతి ధర్మాత్మా వృక్ష మూలముపాశ్రితః |
సోఽత్యంతసుఖితః సూత కిమశిష్యతి రాఘవః || 5 ||

దుఃఖస్యానుచితో దుఃఖం సుమంత్ర శయనోచితః |
భూమిపాలాత్తజో భూమా శేతే కథమనాథవత్ || 6 ||

యం యాంతమనుయాంతి స్త పదాతిరథకుంజరాః |
స వత్స్యతి కథం రామః విజనం వనమాశ్రితః || 7 ||

వ్యాలైః మృగైః ఆచరితం కృష్ణసర్పనిషేవితమ్ |
కథం కుమారౌ వైదేహ్య సార్థం వనముపస్థితౌ || 8 ||

సుకుమార్యా తపస్విన్యా సుమంత్ర సహ సీతయా |
రాజపుత్రౌ కథం పాదైః అవరుహ్య రథాద్గతౌ || 9 ||

సిద్ధార్థః ఖలు సూత త్వం యేన దృష్టౌ మమాత్తజౌ |
వనాంతం ప్రవిశంతౌ తౌ అశ్వినావివ మందరమ్ || 10 ||

కిమువాచ వచో రామః కిమువాచ చ లక్ష్మణః |
సుమంత్ర వనమాసాద్య కిమువాచ చ మైథిలీ || 11 ||

ఆసితం శయితం భుక్తం సూత రామస్య కీర్తయ |
జీవిష్యామ్యహమేతేన యయాతిరివ సాధుషు || 12 ||

ఇతి సూతో నరేంద్రేణ చోదితః సజ్జమానయా |
ఉవాచ వాచా రాజానం సబాష్పపరిరభయా || 13 ||

అబ్రవీన్నాం మహారాజ ధర్మమేవానుపాలయన్ |

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

58. అష్టపంచాశః సర్గః - రామసందేశాఖ్యానమ్

అబ్రవీన్నాం మహారాజ ధర్మమేవానుపాలయన్ |
 అంజలిం రాఘవః కృత్వా శిరసాఽభిప్రణమ్య చ || 14 ||
 సూత మద్వచనాత్తస్య తాతస్య విదితాత్మనః |
 శిరసా వందనీయస్య వంద్యో పాదౌ మహాత్మనః || 15 ||
 సర్వమంతః పురం వాచ్యం సూత మద్వచనాత్త్వయా |
 ఆరోగ్యమవిశేషేణ యథాఽర్హం చాభివాదనమ్ || 16 ||
 మాతా చ మమ కౌసల్యా కుశలం చాభివాదనమ్ |
 అప్రమాదం చ వక్తవ్యా బ్రూయాశ్చైనామిదం వచః || 17 ||
 ధర్మనిత్యా యథాకాలమగ్నుగారపరా భవ |
 దేవి దేవస్య పాదౌ చ దేవవత్ పరిపాలయ || 18 ||
 అభిమానం చ మానం చ త్యక్త్వా వర్తస్య మాతృషు |
 అనురాజానమార్యాం చ కైకేయీమంబ కారయ || 19 ||
 కుమారే భరతే వృత్తిర్వర్తితవ్యా చ రాజవత్ |
 అర్థజ్యేష్ఠా హి రాజానో రాజధర్మమనుస్మర || 20 ||
 భరతః కుశలం వాచ్యః వాచ్యో మద్వచనేన చ |
 సర్వాస్వైవ యథాన్యాయం వృత్తిం వర్తస్య మాతృషు || 21 ||
 వక్తవ్యశ్చ మహాబాహురిక్ష్వాకు కులనందనః |
 పితరం యౌవరాజ్యస్థో రాజ్యస్థమనుపాలయ || 2 ||
 అతిక్రాంతవయా రాజా మాస్త్వినం వ్యవరోరుధః |
 కుమారరాజ్యే జీవత్వం తస్యైవాజ్ఞాప్రవర్తనాత్ || 23 ||
 అబ్రవీచ్ఛాపి మాం భూయో భృశమశ్రాణి వర్తయన్ |
 మాతేవ మమ మాతా తే ద్రష్టవ్యా పుత్రగర్భినీ || 24 ||
 ఇత్యేవం మాం మహారాజ బృవన్నేవ మహాయశాః |
 రామః రాజీవ తావ్రాక్షో భృశమశ్రాణ్యవర్తయత్ || 25 ||
 లక్ష్మణస్తు సుసంక్రుద్ధో నిశ్శ్వసన్ వాక్యమబ్రవీత్ |
 కేనాయమపరాధేన రాజపుత్రః వివాసితః || 26 ||
 రాజ్ఞా తు ఖలు కైకేయ్యా లఘుత్వాశ్రిత్య శాసనమ్ |
 కృతం కార్యమకార్యం వా వయం యేనాభిపీడితాః || 27 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

58. అష్టపంచాశః సర్గః - రామసందేశాఖ్యానమ్

యది ప్రవ్రాజితః రామః లోభకారణకారితమ్ |
 వరదాననిమిత్తం వా సర్వథా దుష్కృతం కృతమ్ || 28 ||
 ఇదం తావద్యథాకామమీశ్వరస్య కృతే కృతమ్ |
 రామస్య తు పరిత్యాగే న హేతుముపలక్షయే || 29 ||
 అసమీక్ష్య సమారబ్ధం విరుద్ధం బుద్ధి లాఘవాత్ |
 జనయిష్యతి సంక్రోశం రాఘవస్య వివాసనమ్ || 31 ||
 అహం తావన్ మహారాజే పితృత్వం నోపలక్షయే |
 బ్రాతా భర్తా చ బంధుశ్చ పితా చ మమ రాఘవః || 32 ||
 సర్వలోకప్రియం త్వక్త్వా సర్వలోకహితే రతమ్ |
 సర్వలోకోఽనురజ్యేత కథం త్వాఽనేన కర్తనా || 33 ||
 సర్వప్రజాభిరామం హి రామం ప్రవ్రాజ్య ధార్మికమ్ |
 సర్వలోకం విరుధ్యేమం కథం రాజా భవిష్యసి || 35 ||
 జానకీ తు మహారాజ నిఃశ్వసంతీ మనస్వినీ |
 భూతోపహతచిత్తేవ విష్ణితా విస్మితా స్థితా || 36 ||
 అదృష్ట పూర్వ వ్యసనా రాజ పుత్రీ యశస్వినీ |
 తేన దుఃఖేన రుదతీ నైవ మాం కించిదబ్రవీత్ || 37 ||
 ఉద్యీక్షమాణా భర్తారం ముఖేన పరిశుష్యతా |
 ముమోచ సహసా బాష్పం మాం ప్రయాంతముదీక్ష్వ సా || 38 ||
 తథైవ రామోఽశ్రు ముఖః కృతాంజలిః స్థితోఽభవల్లక్ష్మణబాహు పాలితః |
 తథైవ సీతా రుదతీ తపస్వినీ నిలిక్షతే రాజరథం తథైవ మామ్ || 39 ||
 ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే అష్టపంచాశః
 సర్గః || 58 ||

